

AKTEN DER 10. INTERNATIONALEN TAGUNG ÜBER ANTIKE BRONZEN

Freiburg, 18.—22. Juli 1988, Stuttgart, 1994, Konrad Theiss Verlag,
448 pagini

Al 45-lea volum din *Forschungen und Berichte zur vor-und Frühgeschichte in Baden-Württemberg* găzduiește cel de-al 10-lea congres de bronzuri antice. Așa cum remarca Francois Braemer în cuvântul de deschidere, studiul exhaustiv al acestui tip de material arheologic, rămas multă vreme pe un plan secund al antichităților greco-romane, nu are mai mult de 40 de ani. În 1970, bazându-se pe materialul publicat deja în domeniu, la Nijmegen un grup de autori ai cataloagelor de bronzuri s-au adunat pentru a dezbate împreună problemele noii direcții de cercetare. De atunci, asistăm continuu la evoluția metodei, la perfecționarea mijloacelor de investigație, a datărilor, la „întoarcerea la izvoare“, dar și la apelul spre interdisciplinaritate.

Cele 60 de studii cuprinse în actele congresului acoperă un evantai larg de preocupări, mai vechi sau mai noi, din domeniu. Contribuția românească, obișnuită de altfel și la congresele anterioare, este materializată în 6 articole, Dacia și Dunărea de Jos intrând și acum în atenția specialiștilor.

Spațiul restrâns al recenziei face imposibilă abordarea tuturor celor 60 de studii prezentate congresului, scopul nostru fiind doar semnalaarea apariției acestui volum de interes deosebit în studiul antichităților romane.

Reprezentările artistice figurate se bucură de o atenție deosebită în economia congresului. Unii autori se opresc la reabordarea unor piese deja publicate: G. Althaus, E. Formigli, B. von Zelewski — *La Venere di Xanten, un indagine tecnica*, p. 23—28 (procedeele de turnare și asamblare a bronzurilor de mari dimensiuni), la analize iconografice și stilistice a unor loturi de bronzuri, cu intenția de a le grupa pe ateliere altfel necunoscute: P. Georgiev, „*Eine Gruppe von niederemosichen Statuetten Beweismaterial für die Existenz eines unbekanten Ateliers: ein stilistisch-ikonographischer Versuch*“, p. 167—171, apoi la lucrări de sinteză pe provincii, regiuni sau localități: D. Alicu, *Grotesque et schematisme dans la toreutique de la Dacie Romanie*, p. 17—22, S. Cociș, *Mercurius. Representations en bronze de la Dacie*, p. 129—133, H. Oggiano-Bitar, *Typologie de Mercure en Gaule*, p. 311—318, Varbinka Nadjanova, *Les bronzes de Ratiaria*, p. 297—304, V. Vasiliev, *Bronzenstatuetten aus dem Heiligtum bei Lozen*, p. 429—434.

Analiza unor piese deosebite din punct de vedere artistic sau publicarea de colecții de bronzuri sunt și ele bine reprezentate: C. L. Băluță, *Statuetes en bronze de la collection Severeanu*, p. 29—36, Z. Banki, *Venus Pudica und Jupiter — Statuetten aus Gorsium*, p. 37—40, M. C. Gallestin, *A New Mars from the Netherlands*, p. 155—159, K. Gschwantler, *Eine ungewöhnliche Merkur darstellung aus Carnuntum*, p. 183—187, H. Hiller, *Zum Xantener Bronzeknaben*, p. 201—210 și alte studii.

Instrumentele medicale, ornamentele, piesele de car și de harnașament ș.a. — *instrumenta* își găsesc și ele abordări specifice, ca în: S. A. M. Mols, *Furniture attachments shaped like human feet*, p. 293—296, L. Rousseva-Slokoska, *Appliques de bronzes antiques de chars provenant de Fautalia*, p. 387—392, M. Treister, *Italic and provincial-roman mirrors in Eastern Europe*, p. 417—427 etc.

Recipientele de bronz, prin frecvența în toată lumea romană, dar și în afara ei, reprezintă un segment important în domeniu: C. Holliger, *Die Bronzengefase aus dem Legionslager von Vindonisa und Baden. Ein Vergleich zwischen militärischen und zivilen Siedlungen*, p. 211—215, J. Wielowiejski, *Die römischen Bronzegefäße aus Novae*, p. 445—446.

Interesant pentru studiul unor piese de bronz este articolul lui Norbert Franken, *Modefrizuren als Grundlage zur Datierung römischen Bustengewichte*, p. 147—153, care așa cum rezultă și din titlu, încearcă o datare a busturilor de bronz după frizură.

În sfârșit, recursul la interdisciplinaritate aduce contribuții benefice atât pentru „viața“ bronzurilor — detaliile tehnice ale confecționării lor, reparațiile, modificările pe care acestea le suferă — cât și pentru verificarea autenticității. Analiza aliajelor prin procedee tehnice ce presupun echipe de tehnicieni și arheologi sau specialiști în bronzuri antice dau rezultate încurajante asupra modului de prelucrare, a datării și a locului de proveniență: I. Riederer, *Material und Herstellungstechnik der Statuetten des römischen Schatzfundes von Straubing*, p. 355—360 (piesele analizate în articol provin din același loc, oferind, după părerea autorului, o datare mai precisă).

Apariția la noi a prezentului volum nu poate fi decât salutară, aducând celor interesați de bronzurile antice și nu numai lor un substanțial plus de informații despre o antichitate ce s-a exprimat în materiale: piatră, ceramică, os, fier și în bronz, care au ajuns până în prezent. Congresul adună 20 de ani de evoluție a metodelor de studiu, iar pentru specialiști oferă și o unitate în ceea ce privește modalitatea de publicare a acestui tip de material, precum și în cea a abrevierilor folosite.

Sorin Bulzan